

KONFEKCIJA PAULIN L J U B L J A N A nudi največjo izbiro damskih plaščev, kostumov in oblek

ŠELENBURGOVA ULICA 1 Aktivnim učiteljicam tudi na ugodno obročno plačilo

Cilj intelektualne izobrazbe je (bi moral biti), seznaniti mladostnika s čim večjim kulturnim področjem; mladenka, mladenič, v katerem bo kloro želje po duhovnih vrednotah, deklica, fant, ki bo vsaj do neke mere usposobljen(-a) res samostojno presoja; torej mladostnik, kateremu ne bo neznan, da so na svetu knjige polne stroge, aksiomske znanstvene resnice; knjige, ki ne lažejo, kot lahko n. pr. laže ta ali oni »listič za preprosti narod«.

Pravilo »Iz življenja za življenje«, po katerem naj se vrši delo v šoli, ni razumeti takole: iz kmečkega, delavskega življenja za kmečko, delavsko življenje, temveč, iz otrokovega kmečkega, delavskega miljeja za življenje, v katerem koli miljeju. (Ugotovljeno je namreč, da mora precejšen odstotek kmečke mladine iskati kruha v drugih poklicih. V Sloveniji ne bi mogli kljub ponovni, pravičnejši razdelitvi zemlje v nekaterih predelih zaposliti vsega vaškega naraščanja, med katerega moramo šteti prav tako bajtarsko mladež v kmečkem poklicu.)

Soloobvezni so dečki in deklice. Pouk obeh je sicer enak, vendar se mora temu pouku pri deklicah — zaradi ženskega osnovnega poklica gospodinjice, matere — že v najnežnejši dobi pridružiti izobraževanje za ta, njim prirojeni poklic. Tako izobrazbo pa lahko da deklicam le učiteljica.

Dočim je zahteva, da naj se učenke že v prvem razredu začno pripravljati za poklic, ki jim ga določa narava, upravičena, je teza, naj bi bil pouk dečkov v vaški šoli kmetijsko usmerjen, zgrešena, kar je razvidno iz 4. odst. tega članka. Pri dečkih mora učenje predvsem zbuditi in čim bolj razviti delavnost; pokazati njih sposobnosti za to ali ono; vzgojiti v učencih pravo ljubezen do dela; pravilno razumevanje dela; spoznanje, da moramo delati; zavest najnosti vseh poklicev; da je za

obči človeški napredek enako potrebno učenje, kmetovo, profesorjevo delo.

Dosedaj povedano nam kaže smer in cilj pouka v osnovni šoli. Naloga učiteljevega dela je dobro vidna. Snov, katero naj z učenci obdelata, da bo njegovo delo imelo uspeh, ne more in ne sme biti snov kmetijskih, obrtnih, strokovnih šol. Zato učitelju v osnovni, to je temeljni šoli, ni potrebna neka posebna kmetijska, obrtna izobrazba. Smoter pouka v osnovni šoli je torej, dati učencem, učenkam te šole temeljni vpogled v vsa kulturna področja.

Mnogo bolj važna kot pouk je prav za prav vzgoja v ožjem smislu, moralno etično oblikovanje, vzgajanje karakterja. Vse zlo, vsa desorientiranost, breznačelnost, ves kaos, ki je danes na svetu, ima svoje korenine v dosedanji načinu vzgoje. Nova vzgoja, nova šola se šele porajata. Njen temelj bodo čisti znanstveni zakoni, brez primesi, ki bi bile hipoteze. Vzgojno delo zahteva od vzgojitelja temeljitega poznavanja etike, psihologije, logike itd. Kdor koli se le malo poglubi v otroka in spozna vsaj potrebne nadrejene potrebe vzgoje karakterja ter njeno tesno zvezo z duhovno kulturo, bo uvidel, da bi bilo usodno v osnovno šolo vpeljati kakor strokovni pouk, kar bi nujno sledilo, če bi bil učitelj preveč zainteresiran na podrobnem, tehničnem kmetovanju.

Nihče izmed fantov in deklet, ki so na učiteljsku, ne ve, kje bo služboval: morda v vasi, mogoče v Trbovljah, na Jesenicah itd. In kaj bi trboveljski otroci z učiteljem, ki bi jim po nekaj tednih bivanja med njimi ne znal pripovedovati strokovnjaško o življenju, potrebah, borbi, zgodovini delavskega stanu. Kaj bi oni z učiteljem, sanjajočim vedno o zelenih travnikih z debelimi kavicami in kakki posebno debeli pesi. Učiteljeva poklicna izobrazba ne sme sloneti na primesi poklicne izobrazbe za kak drug stan.

vili list, ki izhaja štirinajstredno in stane le 30 din letno. »Zaščitca« bo sistematično obravnavala vse probleme, ki se tičejo varstva slovenskega otroka in mladine in bo obenem tvorila vez vsega takega dela.

Poročila, podana na skupščini, so bila soglasno sprejeta. Za predsednika je bil ponovno izvoljen dr. Oton Fettich, v odbor pa še učitelj Voljo Jagodič, učitelj Miroslav Zor, učiteljica Olga Grahorjeva, dr. Alojz Zalokar,

Vera Adlešičeva, Vida Novakova, učitelj Franjo Starman, Ivan Sedlar, Valerij Učak, Minika Kroftova in Miroslav Urbas. V nadzorstvo pa so prišli dr. Ivo Pirc, dr. Andrej Gosar in dr. Jože Bohinjec. Novoizvoljeni odbor nam priča, da bo naša sekcija Unije tudi v naprej uspešno delovala in dosegla v svoji borbi za mladino kar najlepše uspehe. Mi, učitelji, jo hočemo pri njenem delu z vsemi našimi močmi podpirati, saj je njena borba tudi naša.

— 0 —

Naše šolstvo in prosveta

(Nadaljevanje.)

Ustanavljanje novih šol

Kakor glede novih šolskih poslopij, moramo v preteklem letu tudi glede otvarjanja šol samih zaznamovati precejšen napredek. Poleg nekaj ambulantskih, so bile ustanovljene sledeče redne šole:

v Velikem Cirkniku, srez Krško, na Ilovi gori, srez Kočevje, pri Sv. Treh kraljih, srez Dravograd, v Šelenbergu, sred Dravograd, pri Sv. Bolfenku, srez Dravograd.

Za novo ustanovljene šole so se priredili zasilni prostori, za katere plačuje banovina najemnino. Ustanovitev novih šol je bila utemeljena v velikem številu šoloobveznih otrok in oddaljenosti naselij od šole.

Šolski vrtovi i. dr.

V banovini ima 694 ljudskih šol lasten šolski vrt, 69 jih ima vrt v najem, 105 jih je brez vrta. K ostalim šolam ni mogoče pridobiti primerne zemljišča za vrt, ker so šole ali v mestih ali pa so šolska poslopja zasebna last. V nekaterih krajih bodo mogle dobiti šole vrt šele z zidavo novega šolskega poslopja. Letos zgrajene šolske stavbe še nimajo urejenih vrtov.

V splošnem se šolsko vrtnarstvo prav povoljno razvija, kar je razvidno iz letošnjih poročil sreskih načelstev in šolskih upraviteljstev. Veliko število matičnega drevja, drevesnic z nad 80.000 dvjaki in drevesc starejših letnikov nam priča, da naši šolski vrtovi dobro rabijo šolskim in splošno gospodarskim namenom.

Za mestne šole bo vsekakor treba ustanoviti skupne šolske vrtove, kajti sicer je pouk v mestnih šolah nepopoln.

Proračuni

Po uredbi o vzdrževanju ljudskih šol od 9. septembra 1936. je prevzela banovina izdatke za vzdrževanje teh šol od 1. aprila 1937. dalje. V banovini imamo 806 šolskih občin, ki so vključene v 402 podeželske upravne občine in 4 šolske občine avtonomnih mest.

K vzdrževanju ljudskih šol prispevajo v letu 1938./1939. po proračunu:

A. občine	din 8.795.977,—
B. banska uprava	15.569.171,—
C. mestne občine	3.470.964,—

skupaj din 27.836.112,—

† Matija Pelko

V teh časih, ko je zvestoba tako redka, poudarjamo s ponosom, da si bil zaveden član učiteljske organizacije od prvega vstopa v službo do zdaj. Litijsko okrajno učiteljsko društvo te šteje za najdlje včlanjenega sodelavca. Vsa dolga desetletja si bil naš.

Nikjer se nisi branil dela, zato si bil seveda na razpolago tudi učiteljski organizaciji. Desetletje si nam tajnikoval. O, koliko truda si vložil za naš napredek in dvig šolstva tudi kasneje, ko si nam bil ljubljani in spoštovani predsednik.

Organizacije in svojih stanovskih tovarišev pa nisi pozabil niti poslednja leta, ko si pod bremenom naraščajočega dela zaprosil za olajšanje. Vse do zdaj si nas bodril, spodbujal in nam dajal nasvete iz svoje bogate zakladnice izkušenj.

Hvaležni smo Ti, dragi tovariš Matija, za vse Tvoje delo in obilo pomoč. Glej, prav zato smo prišli semkaj s hvaležnimi srci, da Ti zašepetamo v svežo jamo: iskrena hvala!

Dragi naš tovariš in prijatelj!

Objukujemo Tvoj prerani odhod.

Prinašamo Ti, naš vodnik, iskrene pozdrave Jugoslovanskega učiteljskega združenja in vseh tovarišev, ki smo Te spoštovali, cenili in ljubili.

Počivaj, dragi naš tovariš, sladko v ljubljani domovini.

Matija Pelko! Slava Tebi in Tvojemu delu!

V imenu učiteljstva v Toplicah pri Zagorju se je poslovil od svojega upravitelja tov. Arnošt Adamič s temi v srce segajočimi besedami:

Prav zdaj v najlepšem času, ko se vrača med nas večno mlada pomlad in že rahlo ubira strune in pojo griči in ravnine, je silna bolečina zgrabila v naša srca, prav v dno, kjer najbolj boli in skeli. Zakaj se, Matija, ne moreš z nami veseliti lepote zdaj, ko bodo kmalu zacvele češnje na tvojem vrtu? Napelo se bo popje, vzbrstelo bo, razbohotilo se v nepopisnem čaru in bo čakalo tvoje roke, da ga ljubeče poboža. Nič več ne bodo odmevali tvoji koraki po hodnikih našega življenja, onemogla je stopinja, ugasnile so oči, zamrla beseda s tvojih ust. Zakaj, o Matija, si nas zapustil ravno zdaj?!

Predlog o učiteljih dnevničarjih

Z vsemi točkami prosv. ministru za bližnji amandma k finančnemu zakonu za leto 1939./40. predložene resolucije jugoslovanskih učiteljev se strinjamo popolnoma. Vse je pravično in pametno zahtevano, rad privoščim vsem tovarišem višje plače, stalnost na mestih, tovarišicam pa odpravo celibata. Da, vse. Toda je še en predlog, ki je sicer vnešen tudi v omenjeno resolucijo, toda je za las premalo poudarjen, preveč med druge porinjen, to je predlog, da naj se uredi stanje učiteljev dnevničarjev s tem, da se jih sprejme v drž. službo.

Zdi se mi potrebno opozoriti na to vprašanje posebej, ker je ta zadeva najžalostnejša vseh zadev našega stanu, pa se sredi množice drugih zelo rada spregleda, razgubi. Rad verjamem, da je tovarišicam mnogo na tem, da bi se smele poročiti po svoji volji, po izbiri svojega srca, občutim tudi neprijetnost, ki jo doživijo tovariši, ko se mora odpravljati priljubljene reviji, časopisu ali drugemu, morda celo novi obleki, toda težje je še dnevničarju, ko se mora odpravljati celo kruhu in pomalem stradati.

Ponavljam: premisli ti, kadar koli čitaš teh nekaj besed, kako bi izhajal z 800 din mesečno in ne bi imel prav nič drugega zraven, niti drv, niti stanarine, niti doklade za otroka itd. Premisli, pa boš uvidel, da je čisto navaden stradež vsak dan na pragu.

Toda o tem sem nekoč že pisal. Hotel sem danes poudariti drugo stran tega vprašanja, namreč pravno in ne gmotno.

Kaj je učitelj-dnevničar prav za prav v vrsti drugih učiteljev in drž. uslužbencev. Prav nič! Neokoli je oblast celo z neko okrožnico poudarila, da naj se v uradnih spisih ne uporablja naziv: »učitelj-dnevničar«, ker učiteljev-dnevničarjev zakon nikjer niti ne omenja, niti ne predvideva, temveč se naj za te vrste uslužbence rabi naziv: »dnevničar-zvaničnik-služitelj«, izmed katerih je zadnji najbolj simpatičen in obenem najbolj realen.

Učitelj-dnevničar je postavljen v službo z odlokom bana. Od dneva nastopa službe mora vršiti v izročnem mu delokrogu, razredu, prav vse posele in opraviti vse delo kakor kdor koli drugi. Sme tudi spisovati uradne spise (razrednico, tednik) ter se veljavno podpisovati. Običajno je povsod uporabljen še za kako drugo delo, n. pr. v pisarni, pri raznih nadzorovanih itd. Če oboli na šoli tovariš ali tovarišica, mora navadno dnevničar nadomeščati, ker je pač po rangi najnižji in ima torej v tem oziru, zaradi ranga, največ dolžnosti. Seveda mu za vse to delo nihče ničesar ne plača, ker je pač vse tako delo opravljeno zaradi kolegičnosti ali pa potrebe.

V vsem nadomeščanju torej popolnoma vsako drugo moč. S tem skoro da škodi drugim tovarišem, zlasti brezposelnim, seveda docela nehoti.

Toda za svoje enako delo prejema jako neenako plačilo. Če zaradi tega bi bilo treba zadevo urediti. Pa so še druge stvari: dnevničarju se vsa leta dnevničarske službe, vsaj dosedaj, ne štejejo v prav nobeno napredovanje niti ne za pokojnino. Za državo je dnevničar v službi kakor če bi ne bil. Če je tak dnevničar sprejet pozneje v državno službo, je sprejet tako, kot vsak drugi, ki ni bil do dneva sprejema nikjer zaposlen. Vsa leta dnevničarstva so za nadaljnji njegov potek službenega razmerja čisto brez pomena in brez vrednosti, zgubljena. Če bi taka dnevničarska služba trajala kako leto, bi človek še prenesel. Toda, kadar se leta vrste, in jih postane 4, 5 ali več celo, postane zadeva prav boleča.

Od skromne nagrade, ki jo dnevničar prejema, se mu pa redno odtrguje uslužbenki davek, precejšen znesek za »podporni fond« (revez naj še druge reveže podpira), 1 % doprinos in redno tudi kuluk.

Dokler bo kak dnevničar v službi, bi morala biti ena glavnih naših zahtev rešitev njih položaja.

-a-

Bilanca dela za otroke

Z občnega zbora Jugoslovanske unije za zaščito otrok v Ljubljani

Dne 26. januarja t. l. je bila v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani 3. redna letna skupščina dravske sekcije Jugoslovanske unije za zaščito otrok. Spričo važnosti tega društva in te skupščine je bila udeležba res tudi velika. V zastopstvu pokroviteljice unije Nj. Vel. kraljice Marije in Nj. Vis. kneginje Olge je bil navzoč g. podpolkovnik Pavlič, na skupščino pa so poslali svoje zastopnike tudi banovina, mesta in škofije v Sloveniji. Nad vse častna je bila udeležba včlanjenih društev in mnogih socialnih delavcev.

Skupščina je bila prirejena v skromno proslavo 20 letnice dela za mladinsko zaščito v svobodni domovini, njej pa je bila priključena tudi majhna mladinsko zaščitna razstava. Predsednik dr. Oton Fettich je poudaril, da postaja vedno močnejša zavest, da je zaščita mladine dolžnost javnosti, narodna dolžnost. Unija, ki je bila l. 1933. ustanovljena na podlagi člena 23. pakta Lige narodov, je v letih svojega kratkega obstanka že precej naredila na polju mladinske zaščite, ki se je vršila doslej brez vsakega sistema in brez jasnih ciljev. Tajnik učitelj Voljo Jagodič je to delo podrobneje opisal. Sekciji za dravsko banovino se je posrečilo doslej ncenotno delo organizirati. Včlanjenih je žal šele 30 izmed mnogih slovenskih društev, ki se neposredno

ali posredno pečajo za zaščito mladine, vendar pa stoji organizacijsko delo šele na začetku in bo gotovo pokazalo v bližnji bodočnosti še mnogo večje uspehe. Svojem članom je stala sekcija tudi gmotno ob strani in je v teku preteklega leta mogla s 25.000 din vsaj malenkostno pomagati pri rešitvi njihovih nalog.

Stiki z javnostjo so se prav lepo razvijali. Tudi najširši sloji so pričeli Unijo smatrati kot svojo zaščitnico. Mnogim prošnjam seveda ni mogla ustreči, toda odbor je na pristojnih mestih uspešno interveniral. Otroški dnevi, pri katerih so pridno sodelovala včlanjena društva, so se vršili v širokem obsegu, med največje akcije pa spada gotovo II. balkanski kongres za zaščito mladine in mednarodna mladinsko-zaščitna razstava v Beogradu, katere se je naša banovinska sekcija udeležila s prav znanstveno zbranim in obdelanim materialom. Tudi akcija za ustanovitev posvetovalnice za matere s priključenim posebnim domom za noseče je imela nekaj uspeha. Najkoristnejše delo pa je Unija izvršila z ustanovitvijo posebne liste, ki se imenuje »Zaščita otrok in mladine«. Prva številka je izšla še pred banovinsko skupščino in jo je javnost nadvse ugodno sprejela. Javne korporacije, društva, vzgojiteljski krogi in še posebno socialni delavci so toplo pozdra-

Pretekli teden je umrl v Toplicah pri Zagorju šolski upravitelj Matija Pelko. Pokojnik je bil dolgo vrsto let predsednik Litijskega učiteljskega društva, zvest organizacijski delavec in nad vse dober in zvest tovariš. Naravnost ogromna udeležba učiteljstva, otrok in prebivalstva Toplice in okolice pri pogrebu pokojnega tovariša nam je najboljši dokaz njegove priljubljenosti.

Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnika predsednik Litijskega učiteljskega društva tov. Jože Zupančič s sledečim govorom:

Na pragu pomladi smo!

Novo življenje poganja vsepovsod in mladina trga po Gorici in ostalih rebrih prvo cvetje. Tudi Tebi, dragi tovariš Matija, ga je prinesla danes polna naročja. Še domači stanovski tovariši, prijatelji ter znanci so Te obsuli s cvetjem. A to pot ga, dragi Matija, ne sprejemaš z znanim, prijaznim nasmeškom, kakor vedno in še nedavno.

Tih si sredi med nami... in pravkar si legel v svoj poslednji domek. Zakaj odhajaš od nas prav zdaj, ko se vsepovsod javlja novo življenje? Poslavljaj se in mi smo prihiti od vseh strani semkaj v Tvojo ljubo rudarsko dolino k poslednjemu razstanku.

Domala vso službeno dobo, polnih 35 let, si daroval Zagorju in Toplicam, vzgajal si in si uročil... bodril si in vodil mladino in dolino k lepemu in dobremu.